

2009/2010. tanév

Országos döntő

Belépő kategória, 5-6. évfolyam

Írásbeli feladatlap
megoldókulcs

Elért pontszám: /76 pont

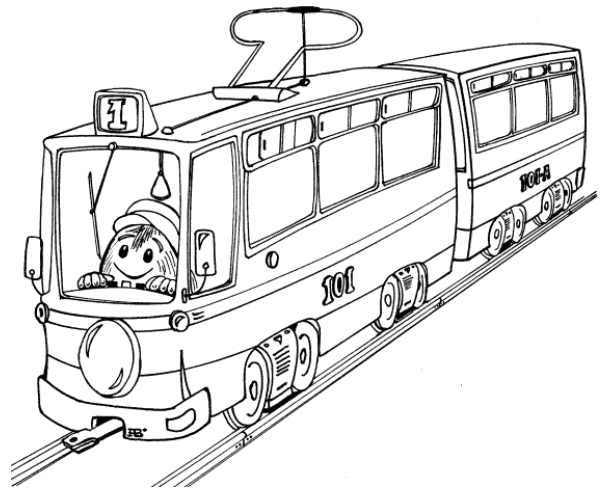
70% = 53 pont

Üdvözljük Kedves **Kolléga!**

Köszönjük, hogy részt vesz ebben a munkában és ezzel is támogatja a könyvtárhasználati tehetséggondozást.

A versenyzői feladatlapot oly módon alakítottuk megoldókulccsá, hogy eredeti szerkezetét meghagytuk, és sötétzöld dőlt, aláhúzott betűkkel írtuk be a helyes választ és a pontozási útmutatót.

Kérjük, ügyeljenek az anonim javítás feltételeinek biztosítására! A javítás akkor kezdődhet meg, ha már az összes versenyző feladatlapja egy helyen van. A tanulók neve legkorábban az összes feladatlap kijavítása után kerülhet rá a feladatlapokra.

Tapasztalatokban gazdag javítást kívánunk!

A versenyszervezők

„Megy a gőzös, megy a gőzös Kanizsára,
 Kanizsai, kanizsai állomásra.
 Elől ül a masiniszta,
 Ki a gőzöst ki a gőzöst igazítja!”

1.

Az előző fordulóban elért sikereiden felbuzdulva osztálytársaidat magad köré szervezve az iskola témanapján a tömegközlekedést választjátok feldolgozandó témának. Ennek keretében egy kiállítást terveztek iskolatársaitok számára.

A kiállítást érdekes lenne a mottóban olvasható dalocskával kezdeni. Ezt biztosan mindenki ismeri. De vajon mindenki tudja, miről szól? Segíts ennek megismerésében!

a) Milyen jármű a népiesen csak gőzösnek nevezett közlekedési eszköz?

gőzmozdony/vonat/mozdony - 1 item

b) Miért kapta a gőzös elnevezést?

Mert gőzüzemű, gőzgéppel hajtott - 1 item, bármilyen megfogalmazással elfogadható

c) Milyen tüzelőanyaggal működtek ezek a tömegközlekedési és fuvarozási eszközök? Válaszd ki és húzd alá őket!

fa, tőzeg, **szén**, szalma, gázolaj, **pakura**, petróleum

Minden helyesen aláhúzott és minden helyesen alá nem húzott kifejezés 1 itemet ér. – Max. 7 item

d) Ki volt a feltalálója az első személyszállításra használt gőzösnek, mi volt és mit jelent a neve a mozdonynak?

Feltaláló neve: G(eorge) Stephenson (vagy: Richard Trevithick)

A mozdony neve: Rocket/ Locomotion No. 1/Lokomotív

A név jelentése: Rakéta/ helyváltoztatás, mozgás

*- Minden jó válasz 1 item,
 max. 3 item*

Források:

- Beck Mihály - Peschka Vilmos (főszerk.): Akadémiai kislexikon, Bp., Akadémiai, 1989-
- Csóti Ferenc (szerk.): Közlekedéstörténeti olvasókönyv, Bp., Navitas, 2001
- Magyar értelmező kéziszótár, 9. kiad., Bp. Akadémia, 1998
- Magyar nagylexikon, Bp., Akadémiai, 1993-
- bármely angol – magyar szótár

1.	
2.	
3.	
4.	
5.	
6.	
7.	
8.	
9.	
10.	
11.	
12.	

2.

Az egyik tablón néhány közlekedéshez kapcsolódó szólás, közmondás is szerepelhetne. Fejezd be hozzá a következő szólásokat, közmondásokat, és magyarázd is meg őket! Kérünk, hogy a forrást is jelöld! – Minden pontos befejezés, és minden egyértelmű meghatározás 1 item. Max. 6 item.

a) Egy hajóban

eveznek. = egy véleményen, egy szándékkal vannak

b) Jobb az első vonatra felkapaszkodni ...

mint az utolsóról lemaradni. = Inkább korábban érjünk a célunkhoz, mint késve

c) Ha szekered nincsen ...

talpad készen legyen = ha nem választhatjuk a kedvezőbb, kényelmesebb megoldást, el kell fogadnunk azt, amelyikre megvan a lehetőségünk

Forrás: Nagy Gábor, O.: Magyar szólások és közmondások, Bp., Gondolat Bármely

kiad – Más forrás is elfogadható. A pontos adatok: szerző, cím, hely, kaidó, év – 1-1 itemet érnek, ha bármely elfogadott adatsorrendben vannak. max 5 item.

13.	
14.	
15.	
16.	
17.	
18.	
19.	
20.	
21.	
22.	
23.	

3.

Mint minden téma megismerésénél, a tömegközlekedés esetén is érdemes a múltba is tekinteni. Ti három közlekedési eszköz történetének egy-egy jelentős állomását emeltétek ki. Elkészültek a feliratok a szépen megrajzolt táblázathoz. „Tedd” a helyükre őket!

Feliratok:

A világ legnagyobb személyszállító hajója, Nagy sebességű vonat, Sugárhajtású utasszállító

repülőgép, Japán, Nagy-Britannia, USA

1938, 1964, 1969

Név	Milyen jármű?	Melyik országban találták fel?	Mikor?
Boeing – 747	Sugárhajtású utasszállító repülőgép	USA	1969
Queen Elizabeth	A világ legnagyobb személyszállító hajója	Nagy-Britannia	1938
Sninkansen	Nagy sebességű vonat	Japán	1964

Minden megfelelő rubrikába írt adat 1 ítemet ér. Max.: 9 ítem adható.

Források:

- Paturi, Felix R.: A technika krónikája, Bp., Officina Nova, 1991
- Mi micsoda sorozat megfelelő kötetei
- Britannica Hungarica világciklopédia, Bp., Magyar Világ Kiadó, 1994-

24.	
25.	
26.	
27.	
28.	
29.	
30.	
31.	
32.	

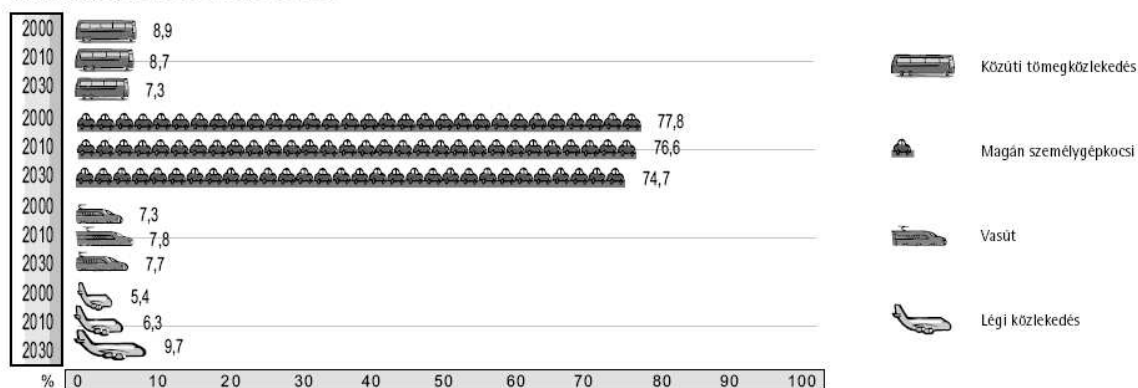
4.

Vannak, akiket csak számokkal, statisztikákkal lehet meggyőzni. Ezért választottatok egy látványos grafikont. Figyelemfelhívásul egyikőtök ötlete az volt, hogy néhány adatot kérdés formájában emeljete ki. De ezekre a választ is meg kell adni.

Az egykor az európai áru- és személyszállítás fontos eszközeinek tekintett vasút és a belföldi vízi közlekedés (vagyis a folyók és csatornák) mára az összes szállítás és közlekedés csupán elenyésző hányadát teszik ki. Az Európai Unió szállítmányainak háromnegyedét ma közúton fuvarozzák – ehhez hasonlóan az EU-ban utazók több mint háromnegyede is közúton közlekedik.

A tömegközlekedés négy eszközének használata az EU-25-ben, az utaskilométerben mért teljes tömegközlekedés százalékában kifejezve, 2000, 2010 és 2030

Forrás: Európai Bizottság.

a) Az előrejelzések szerint a személyszállításban mely közlekedési eszközt fogjuk használni 2030-ban a legtöbbet?

Magán személygépkocsi - 1 ítem

b) 2010-hez képest 2030-ig melyik távolsági tömegközlekedési forma használata növekedik?

Légi közlekedés - 1 ítem

c) Annak érdekében, hogy még meggyőzőbb legyen, fejtsd ki 4-6 mondatban, hogy véleményed szerint hogyan enyhíthető a környezet védelme érdekében a közutak túlterhelése a személyforgalom esetében. A következő kulcsszavak szerepeljenek benne:

környezetszennyezés, tömegközlekedés, levegőszennyezés, vasút, légi közlekedés, dugó

Gondolataid kifejtéséhez tanulmányozd az ábrát!

Formai követelmény	
- olvasható, esztétikus	1 ítem
- terjedelmi korlátok betartása, 4-6 mondat	1 ítem
Tartalmi követelmények	
- témáról szól, vagyis a a közutak túlterhelésének csökkentéséről	1 ítem
- érvelés	1 ítem
- a grafikon és/vagy a szöveg felhasználása	1 ítem
- az előírt kifejezések felhasználása kifejezésenként	6 ítem
Összesen	max.: 11 ítem

33.	
34.	
35.	
36.	
37.	
38.	
39.	
40.	
41.	
42.	
43.	
44.	
45.	

5.

Mivel a fővárosban él a legtöbb ember, a tömegközlekedési hálózata is a legkiterjedtebb, s itt jár a legtöbb és a legtöbb fajta városi tömegközlekedési jármű. Sokan nem, vagy nem jól ismerik ezeket a lehetőségeket, pedig vidéki emberként is jobb, ha nem autóval, hanem tömegközlekedési eszközzel járunk a fővárosban. Ezért a témahét egyik feladatának tartjátok a fővárosi tömegközlekedés megismertetését.

Az alábbi szöveg alapján írd a táblázat első oszlopába, hogy igazak (I) vagy hamisak (H) a mellettük szereplő megállapítások!

Közlekedés Budapesten

A főváros tömegközlekedési hálózata busz, trolibusz, villamos, metró és helyiérdekű vasút (HÉV) vonalából áll. A buszok, villamosok és trolibuszok 4.30 h és 23.00 h között közlekednek. A három metróvonal a Deák téren keresztezi egymást. A szerelvények a napszaktól függően 2-15 perces időközönként követik egymást, 4.30 h-tól 23.10 h-ig. A helyi érdekű vasutak (HÉV) a Csepel-szigetre, Ráckevére, a város déli részére, valamint Szentendrére, és Gödöllőre viszik az utasokat.

Menetjegyek a metróállomásokon, jegyárusító automatákból, trafikokban vagy újságárusoknál vásárolhatók. A vonaljegy érvényes autóbuszra, trolira, metróra, villamosra, fogaskerekűre a vonal teljes hosszán, valamint a HÉV-re Budapest közigazgatási határán belül. Van átszállójegy, szakaszjegy, napijegy, 3 napra turistajegy, 10-es, illetve 20-as tömb. Érdemes ezek közül az éppen leggazdaságosabbat választani. A jegyet az utazás megkezdése előtt a jegykezelő automatával érvényesíteni kell. A közlekedési eszközökön, vagy a metrókijáratoknál karszalagos, fényképes igazolvánnyal ellátott ellenőrök kérhetik a jegyet ellenőrzésre.

A 65. életévüket betöltött magyar állampolgárok (a külföldről hazatelepültek és a kettős állampolgárságúak is) és az Európai Unió többi tagállamának állampolgárai díjmentesen utazhatnak a BKV járatain (kivéve a Siklót, a Libegőt és a hajójáratokat), ha személyazonosításra, illetve az állampolgárság igazolására alkalmas igazolványt mutatnak fel az ellenőröknek.

Forrás: Budapesti tömegközlekedés, Bp., Budapest.com Iroda, é.n. URL: http://www.budapest.com/utazas/utazasi_informaciok/tomegkozlekedes.hu.html Utolsó letöltés: 2010.02.25.

Igaz/Hamis	Megállapítás
Igaz	A metróvonalakon 23.10-ig járnak a szerelvények.
Hamis	A 65. életévüket betöltött magyar állampolgárok ingyen utazhatnak a hajójáratokon.
Igaz	A menetjegyek a villamosok teljes vonalára érvényesek.
Hamis	Érdre is jár HÉV.
Igaz	A három metróvonal a Deák téren keresztezi egymást.

Minden helyesen megítélt állítás 1 itemet ér. Max.: 5 item.

46.
47.
48.
49.
50.

6.

Lehet, hogy kedvet kaptok a témahét után ahhoz, hogy az erdei iskolába ne busszal, hanem a környezetkímélőbb vonattal menjetek. Tanulmányozd a 60-as Fogaskerekű villamos (vasút) menetrendjét és válaszolj a kérdésekre!

a) Honnan indul az Erdei iskola megálló felé a fogaskerekű?

Városmajor

1 item

b) Hol van a másik végállomása?

Széchenyi-hegy

1 item

60 Fogaskerekű villamos		Indulási időpontok VÁROSMAJOR végállomástól SZÉCHENYI-HEGY, GYERMEKVASÚT felé ÉRVÉNYES: 2009.10.17-TŐL	
PERC	MEGÁLLÓHELYEK:		Munkanapon ①-⑤
-	Városmajor	3	
1	Szent János Kórház	4	
4	Orgonás	5	00, 20, 40
6	Esze Tamás iskola	6	00, 20, 40
7	Erdi iskola	7	00, 20, 40
9	Gyöngyvirág út	8	00, 20, 40
12	Városkút	9	00, 20, 40
13	Svábhegy	10	00, 20, 40
16	Művész út	11	00, 20, 40
18	Széchenyi-hegy, Gyermekvasút	12	00, 20, 40
		13	00, 20, 40
		14	00, 20, 40
		15	00, 20, 40
		16	00, 20, 40
		17	00, 20, 40
		18	00, 20, 40
		19	00, 20, 40
		20	00, 20, 40
		21	10, 40
		22	10, 40
		23	10
		0	

c) Hány perc alatt értek az Erdei iskola megállóba?

7 perc

1 item

d) Ha hétfő reggel 11.30-ra kell az Erdei iskola megállóba érnetek, mikor indul az az utolsó járat, amivel van esélyetek odaérni?

11.20

1 item

e) Ajánlották, hogy ha már ott vagytok az erdei iskolában, mindenképpen menjetek fel a Sváb hegyre, hiszen nincsen messze.

Hány perc alatt érnétek oda a fogaskerekűvel?

6 perc

1 item

f) Iskoládban biztos vannak olyanok, akik nem láttak még fogaskerekűt. Magyarázd el röviden, lényegre törően a fogaskerekű működési elvét! Add meg forrásodat is!

A sínpár közé lehelyezett fogaslécbe fogaskerékkel kapaszkodó (hegyi) vasút

Az aláhúzott fogalmak 1-1 item max. 2 item

Lehetséges források:

- Magyar értelmező kéziszótár Bp., Akadémiai, 2006
- Magyar nagylexikon, Bp., Akadémiai, 1993-
- más is elfogadható

A pontos adatok: cím, hely, kaidó, év – 1-1 itemet érnek, ha bármely elfogadott adatsorrendben vannak. max 4 item. + 1 item a pontos oldalszám megadása

Max.: 5 item

51.	
52.	
53.	
54.	
55.	
56.	
57.	
58.	
59.	
60.	
61.	
62.	

7.

A témanapotokra vetélkedővel is készültök, aminek egyik feladata egy rejtvény megfejtése lesz.

a) A következőkben állítsd össze ezt a rejtvényt oly módon, hogy vagy a magyarázatot, vagy a megoldást írod be a megfelelő helyre!

Minden pontosan kitöltött sor 1 íte. Max.: 4 ítem

1.	K	Ö	O	L	A	J							
2.	T	E	N	Z	I	Ó							
3.	K	Ö	R	N	Y	E	Z	E	T	T	A	N	
4	S	Z	M	O	G								
5.	K	Ö	Z	L	E	K	E	D	É	S			
6.	K	O	F	L	I	S							
7.	Ó	Z	O	N									

Meghatározások:

- A benzin alapanyaga
- Gőznyomás
- Az ökológia magyar kifejezéssel
- Füstköd más szóval; sűrű köd és légszennyező égéstermékek keveréke** - 1 ítem
a légszennyezés/környezetkárosítás megfogalmazása - 1 ítem
- Forgalom más szóval
- A feladat pontatlansága miatt nem jár pont.*
- Az oxigén azon formája, amely részt vesz az élet védelmében / O_3** 1 ítem

b) A rejtvény megfejtését a bekeretezett függőleges sorban találod. Ez egy címszó lesz, írd hozzá szócikket! Tüntessd fel a forrást, amiből dolgoztál!

Megfejtés: **kerozin**

- 1 ítem

Szómagyarázat:

Repülőanyagok hajtóanyagaként/üzemanyagaként használt kőolajszármazék/kőolajpárlat, színtelen v. enyhén sárgás színű vagy: a petróleum (kőolaj származék) amerikai eredetű elnevezése
Az aláhúzott kifejezéspárok közül legfeljebb kettő értékelhető 1-1 ítemmel.

- 2 ítem

Lehetséges forrás:

- Bakos Ferenc: *Idegen szavak és kifejezések kéziszótára, Bp., Akadémiai, 1994, 393.p.*
- Magyar értelmező kéziszótár, 2. átd. kiad., Bp. Akadémiai Kiadó, 2003, 654. p.
- Magyar nagylexikon, 10. kötet, Bp. Magyar Nagylexikon Kiadó, 2000, 824. p.
- más forrás is elfogadható

A pontos adatok: cím, hely, kiadó, év – 1-1 ítemet érnek, ha bármely elfogadott adatsorrendben vannak. max 4 ítem. + 1 ítem a pontos oldalszám megadása Max.: 5 ítem

63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.

Örülünk, hogy részt vett ebben a munkában!

A feladatlap elkészítését támogatta:

nka
Nemzeti Kulturális Alap